

DE WRANGWORTEL (*HELLEBORUS VIRIDIS* L.)

G. JASPERS.

Tegelijk met Sneeuwkllokjes, Hazelaar en Klein hoefblad groeit en bloeit langs de kromme, kronkelende IJseldijk in de nabijheid van Gouda in de buurtschap Stein nog een andere merkwaardige voorjaarsplant, de Wrangwortel. De verspreiding van deze plant is echter beperkt tot een zeer klein gebied en het totaal aan bloeiende planten zal de 300 wel niet te boven gaan.

Het is echter een zeer opvallende verschijning op de nog kale dorre helling van de dijk in de nabijheid der boerderijen. Aangezien de wortelstok van *Helleborus viridis* in vroeger jaren in de veeartsenijkunde een rol gespeeld heeft, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat het oorspronkelijk gekweekte planten zijn, die uit de tuin van het Augustijner klooster te Stein zijn ontsnapt en zich langzamerhand, evenals we dit hier ook met het Sneeuwkllokje zien gebeuren, langs de dijk hebben verspreid.

Na de strenge winter van 1946|47 werden de nog koud en kleumerig neergebogen bloemknoppen gevonden op 17 Maart; het langgesteelde handvormig samengestelde blad zat nog samengevouwen. Op de kille en natte Paasdagen (6 en 7 April) stonden de planten volop in bloei, hier en daar een enkel verspreid exemplaar, op andere plekjes mooie groepen van 20 tot 50 stuks. De lichtgroene bloemen iets neergebogen, de lancetvormige getande blaadjes uitgespreid, zijn het zeer decoratieve verschijningen tussen het dorre gras en de eerste opkomende blaadjes van Fluitekruid, Boterbloem en Speenkruid. De bloemen staan meestal alleen, soms staan er twee op een stengel, die alleen in het bovenste deel bebladerd is; wortelbladen verschijnen eerst tijdens, veel ook na de bloei.

De pogingen om de planten op de gevoelige plaat vast te leggen, werden een mislukking door het slechte licht en de hevige wind, en toen we het op 12 April nog eens wilden proberen, waren de meeste bloemen helaas weggeplukt.

In 1948 stonden de planten, door de buitengewoon zachte December- en Januari-maand, reeds op 31 Januari volop in bloei, dat is twee maanden vroeger dan in 1947. De thermometer wees 9° C, de zuidwestenwind was van ongeveer dezelfde kracht als op Pasen 1947. De Hazelaar bloeide ook, de Sneeuwkllokjes waren nog niet open en het Klein hoefblad was nog niet te vinden, doch wel een enkele Paardebloem.

Over het gebruik van de wortelstok als geneesmiddel vernam ik van een der boeren, op wiens terrein we enige planten vonden, nog het volgende: De wortelstok werd vroeger droog bewaard en wanneer een der koeien last had van „branderigheid”, werd een stukje ervan onder de buikhuid gestoken en de brand trok weg. Hijzelf had het middel nooit toegepast maar wist dit zich nog uit zijn jeugd te herinneren. „Jawel”, vulde later een veearts het verhaal aan, „de branderigheid trok weg, echter om op een andere plaats weer voor de dag te komen. Wel wordt *Helleborus* op andere wijze nog in de veeartsenijkunde gebruikt”.

Aan het voormalig klooster te Stein herinneren nog de namen van vele boerderijen in deze buurt, zoals 't Klooster, Kloosterbrouwerij, Erasmusstein.

Gouda.